

Basic principles of the host nation support

Implementation of the tasks arising from the function of the host nation and the sending nations gives the following principles⁹, developed on the basis of experience gained from operations and exercises conducted by the Allies:

- the principle of collective responsibility,
- the principle of protection of resources,
- the principle of sovereign powers,
- the principle of mutual cooperation,
- the principle of coordination,
- the principle of saving resources,
- the principle of transparency in resource-sharing,
- the principle of reimbursement.

Scheduling HNS

HNS planning must be fully integrated with operational planning and logistics. HNS planning is done long term to ensure that commanders of NATO and to the host nation can negotiate in the elaboration of the Memorandum of Understanding (MOU), Technical Agreement (TA) and the recognition of expenses in the appropriate budget planning. Planning HNS within the overall concept of a transaction, or exercise, is closely coordinated between the planners NATO commands, the host nation and contributor countries, through a series of logistic planning conferences that precede the operation and work of the Joint HNS Steering Committee – JHNSSC. The JHNSSC is co-chaired by the NATO Commander and the HN. If necessary for sizeable HNS planning tasks, it may be beneficial for the JHNSSC to form sub-committees to address elements of the task within functional areas as well as Special Advisory Groups. During the planning process of support by the host nation, in particular, a thorough analysis of the needs of allied forces is made in the context of host-nation capacity to provide support, using the following assumptions:

- balance the needs and capabilities of military and civilian resources carried out jointly, given their mutually complementary nature,
- civilian use of resources is justified only if it generates certain effects, such as complement deficiencies in military resources, time savings or financial benefits.

The main participants are planning HNS: Commander of NATO, the host nation, the sending nation, the Joint HNS Steering Committee – JHNSSC. The elements responsible for the proper conduct of the planning process are the HNS Points

---

⁹ AJP-4.5 (A) Host Nation Support Doctrine & Procedures.

of Contact. In order to ensure transparency in the planning process and to avoid duplication of similar tasks, each host nation, sending nation's and the structures of NATO shall appoint a Single Point of Contact HNS, and each organizational unit of the Armed Forces involved in the planning and the release of support for the Allied Forces set Point of Contact HNS. A necessary attribute in properly conducting HNS planning is a commitment to all structures, both the Ministry of Defense and the armed forces as and non-military system, involved in the implementation of support for the Allied Forces. Implementation of the mutual benefits of host nation support depend on the concluded agreements and contracts and other relevant documents specifying the requirements, scope and form of benefits and payment methods.

Responsibility for organizing the preparation of the HNS

According to the findings adopted by the Council of Ministers – Memorandum No. 28/2001 of the Council of Ministers on 17 and 18 July 2001:

- The Minister of National Defense is responsible for coordinating the overall actions taken by the authorities of government administration and general supervision over the execution of HNS in the country;
- state administration bodies are obliged to carry out the preparatory projects, to ensure the smooth fulfillment of obligations by the Republic of Poland host-nation support;
- relevant ministers in charge of government administration and the governors are required to carry out preparatory planning and supervise the functioning of the elements of national defense assets provided for the tasks of HNS.

Preparation of state structures to perform the tasks in the field of HNS

Based on the decision of the Minister of Defense Nr 531/MON from 1 December 2008 on the functioning of the Ministry of Defense of the tasks arising from the obligations of the host nation and the sending nation (HNS) to organize and coordinate the tasks arising from the obligations of the host nation shall implement:

- Head of Logistics Directorate – J4 General Staff Polish Armed Forces – in respect of all matters relating to the functioning of the HNS in the Polish Armed Forces.
- Director of Strategy and Defense Planning MOD – in relation to non-military part of the state defense system, on issues referred by the Head of Planning Logistics Directorate – J4 General Staff Polish Armed Forces.

Head of Logistics Directorate – J4 General Staff Polish Armed Forces:

- 1) represents the Minister of National Defense in international relations for the system of HNS;

- 2) submits to the Minister of National Defense, after accepting the Chief of the General Staff Polish Army, offers solutions for the system of HNS and structures inside cells that carry out tasks in the system;
- 3) coordinates the cooperation between the Armed Forces of the Republic of Poland and non-military part of the State defense system, in order to rationalize the use of national resources for national defense system of HNS;
- 4) directly interacts with the cells and units of the Ministry of Defense, and through the Department of Strategy and Defense Planning – with the relevant ministers and governors on matters concerning the implementation of tasks arising from the obligations of the host nation and the sending nation;
- 5) acts as a central point of contact HNS, as defined in policy documents and doctrinal North Atlantic Treaty Organization on the HNS system;
- 6) maintains constant cooperation with their counterparts in the countries – members of the North Atlantic Treaty Organization and the organization’s strategic commands;
- 7) conducts analysis and evaluation of the organization and functioning of the HNS, and presents the conclusions and proposals in this regard;
- 8) plans and organizes the Ministry of Defense projects for the HNS system;
- 9) initiates, coordinates and supervises the preparation of draft regulations on issues covered by this Decision, and projects of international agreements resulting from policy documents and doctrinal North Atlantic Treaty Organization on the HNS system;
- 10) maintains the structure of Point of Contact HNS, hereinafter referred to as “POC HNS” in the cells and the organizational units of the Ministry of Defense and initiates the creation of such structures in ministries and provinces, and also participates in defining the tasks of the POC HNS and maintains records;
- 11) organizes and maintains a system for collecting and updating data on the resources of the state defense expected to separate for the purpose of carrying out the tasks arising from the obligations of the host nation and leads a Central Database for the HNS system, hereinafter referred to as “CBD HNS”, enabling the maintenance and processing of data collected;
- 12) agrees with the cells and units of the national defense tasks and conditions of the organizational, technical, material and financial resources to prepare isolated and predicted to separate the needs of HNS;
- 13) initiates and coordinates the Ministry of Defense and non-military part of the state’s defense system; works to develop rules relating to: the provision of state support for the host nation, and accounting for their support for the units (ones) carry out the tasks arising from the duties of host nation.

The other: Directors, Heads, Leaders, Commanders of the cells, and organizational units Ministry of Defense, the Commander's of the: Army, Air Force, Navy, Garrison Commander of Warsaw, the Operational Commander of the Armed Forces, the Chief Commander of Military Police, Chief of the Inspectorate of Military Health Service working together with the Head of Logistics Directorate – J4 General Staff Polish Armed Forces and Director of the Department of Strategy and Defense Planning in the organization and maintenance in readiness for operation of the HNS in the Polish Armed Forces pursuant to its powers and duties received. Essentially focus on the tasks arising from the functioning of the HNS, HNS PK maintenance, data collection, maintenance and transmission of information for the CBD HNS Participate in drafting legislation, developing the concept of requirements (COR – Concept of Requirements), and the statement of requirements (SOR – Statement of Requirements) of subordinate forces in case of sending them outside the state. Define and evolve, in consultation with the Head of the Inspectorate for Armed Forces Support, the necessary forces and means to protect and defend the subordinate military facilities and areas and facilities provided for use by Allied forces under the HNS. In addition, the Operational Commander of the Armed Forces is responsible for the acquisition of logistics support, and contracting services in the tasks of the sending nation and the conduct of the accounts for the financial support received by the Polish military contingents outside the state¹⁰.

Maintaining operational capability

HNS as an essential complement to the organic capabilities of the Alliance Forces reinforcements is also included in operational planning. Support options by the host nation subject to the operational priorities set plans to use the Armed Forces. Contingency plans to ensure Poland military assistance of allies in case of attack, in accordance with Article 5, are also closely related to the tasks of the HNS. Poland has had such plans from time it joined NATO and is regularly updated based on alliance needs. They contain the expected strengthening of Alliance forces for Poland and deployment of all the possible variants of routes: road, rail, on board aircraft and sea. The ports that will accept landing troops, naval forces and appropriate measures of allied forces are also selected. Security from above is maintained by the Polish Air Defense system, integrated with NATO. The NATO Response Force (NRF) may also be involved in defending Poland.

In addition to these plans, tasks related to support for the allied institutions are carried out continuously such as the Joint Force Training Centre NATO – (JFTC),

---

¹⁰ Decision of the Minister No. 531/MON of 1 December 2008 on the functioning of the Ministry of Defense of the tasks arising from responsibility of the host nation and sending nation.

stationed in Bydgoszcz, Headquarters Multinational Corps North-East (MNC NE) stationed in Szczecin, and to prepare to secure the functioning of NATO Signal Battalion in Bydgoszcz, as well as other allied forces alternately staying on our territory.

Up to this point, actions and formal-legal conditions helped fulfill commitments in the area of HNS. However, the implementation support under the HNS cannot be regarded as a task assigned only to the armed forces. Non-military defense links with its potential should be an important pillar of the security of allied forces. Carefully tailored civil ports and airports, rail and road network, stationary objects are the areas that most interest forces of the NATO alliance. In the process of programming the development, armed forces should strive to create units that could perform tasks not only for the purposes of the armed forces but also contribute to the support of allied forces. Highly sensitive area of the Alliance and important in the context of security units are HNS Receptions, Stationing, and further Movement Forces (RSOM).

Resources are one of the host nation's (though not sole) main sources of resources, including logistical resources for the multinational allied forces. It's hard to imagine crossing borders, moving, arranging and conducting operations and maintenance of combat capability without the support of the host nation.

Be aware of two aspects of HNS issues in which one is receiving benefits, implemented under the support of certain host nations on whose territories our troops can be found, and the second is the realization of benefits, as host nation for the benefit of the allied forces (coalition), stationed on our territory. Using the benefits of our membership in NATO and expecting help from the Alliance in the case when the need arises, we must not forget that Poland, including the Armed Forces, declared certain obligations. Such a commitment is a task under the duty of the host nation.

In my view, the actions implemented in the HNS are well perceived by our Allies, and Poland in this field fulfilled the tasks within their commitments. But we must remember that this is an ongoing process. So when we talk about the role and importance of host nation support functions – HNS as a component of national security should bear in mind the statement – “**HNS is hospitality**”, and at the same time be aware of the questions – whether in case of emergency will someone support us who we are not willing to accept on our territory, and for whom we will not be able to provide hospitality?

BIBLIOGRAPHY:

1. *National Security Strategy of the Republic of Poland* – Warsaw 2007.
2. *Technical Agreement and Joint Implementation Agreement*.
3. *MC 334/1, NATO Principles and Policies for Host Nation Support (HNS)*, 04 Sep 2000.
4. *MC 319/1, NATO Principles and Policies for Logistics*, 15 Dec 1997.
5. “Defense Journal” No. 19, dated 16 November 2001 (pos. 167, as amended).

6. *DD/4.5.1(A) 2008 – Conditions, assumptions and procedures the implementation of the tasks of support by the State.*
7. *Decision of the Minister No. 531/MON of 1 December 2008 on the functioning of the Ministry of Defense of the tasks arising from responsibility of the host nation and sending nat.*
8. *AJP-4.5 (A) Host Nation Support Doctrine & Procedures.*
9. *AJP-4.5 (A) Host Nation Support Doctrine & Procedures.*
10. *DD/4.5 2005 – Doctrine of the Host Nation Support.*

HNS jako element bezpieczeństwa państwa

Streszczenie. Artykuł podejmuje temat wsparcia państwa gospodarza „HNS” i potencjału gospodarczo-obronnego w procesie HNS. Autor akcentuje znaczenie współdziałania międzynarodowego, szczególnie w układzie sojuszniczymi przybliża dostosowanie systemu obronnego RP do realizacji zadań HNS i drogę w procesie włączania się w struktury Sojuszu Północnoatlantyckiego. Opisuje przygotowywania struktur, dokumentacji, w tym Doktryny HNS, jak i sposób realizacji ćwiczeń. Wspomina o „Katalogu Możliwości”, przedstawiającym możliwości Polski w zakresie realizacji zadań wsparcia, dokumencie, który został przekazany również do kluczowych Instytucji Sojuszu Północnoatlantyckiego i Narodowych Przedstawicieli Państw NATO przy SHAPE. Przedstawia zakres i zastosowanie oraz ujmuje zasady wsparcia państwa gospodarza, planowanie realizacji zadań HNS przez jego uczestników i zwraca uwagę na odpowiedzialność instytucji państwa za organizację przygotowań. Omawiając szczegółowe zadania w procesie przygotowania wojskowych struktur państwa do realizacji zadań w obszarze HNS, akcentuje aspekty planowania, prowadzenia negocjacji i struktur realizacji. HNS postrzegany jest jako zasadnicze uzupełnienie możliwości sił wzmocnienia sojuszu w planowaniu operacyjnym, również tzw. „planów ewentualnościowych”, jak i wsparcia realizowanego dla sił i instytucji NATO przebywających na terytorium Polski. Podkreśla znaczenie funkcji wsparcia gospodarza jako elementu bezpieczeństwa państwa.

AKSJOLOGICZNE UWARUNKOWANIA W DZIEDZINIE BEZPIECZEŃSTWA EUROPEJSKIEGO

Józef Tymanowski

Uniwersytet Warszawski

Streszczenie. W paradygmacie współczesnych stosunków międzynarodowych, jak też bezpieczeństwa międzynarodowego, istotną rolę odgrywa czynnik aksjologiczny. To właśnie znaczące różnice systemu wartości, kształtujące i wpływające na systemy polityczne, strategie bezpieczeństwa państw, stanowią zasadniczą przeszkodę w zbudowaniu takiego uniwersalnego „porządku” międzynarodowego, który byłby zgodny z ich tradycją i oczekiwaniami społeczeństwa. Autor wykazuje, że na proces integracji europejskiej znaczący wpływ miały takie wizje jak: neoliberalizm, neofunkcjonalizm oraz konstruktywizm. Wizje te pośrednio określiły także ramy późniejszych sporów i koncepcji dotyczących bezpieczeństwa europejskiego. Ukazanie ewolucji ładu europejskiego, jak też analiza bezpieczeństwa europejskiego po „zimnej wojnie” dowodzi znaczących różnic aksjologicznych w podejściu do zakresu i rozwoju istoty bezpieczeństwa w Europie. Efektem rozważań, dotyczących różnic aksjologicznych w procesie kształtowania ładu europejskiego, jest analiza roli i znaczenia OBWE, NATO oraz Unii Europejskiej w architekturze bezpieczeństwa europejskiego.

Europa jako kontynent zawsze była podzielona pod względem politycznym, gospodarczym, religijnym, przede wszystkim znacząca asymetria między możliwościami a potrzebami państw narodowych nie wpływała korzystnie na stabilność i bezpieczeństwo regionu. Załamanie się dwubiegunowego ładu globalnego symbolizuje proces kształtowania się jego nowej struktury oraz generuje problemy związane z wyłanianiem się nowych potęg. Ostateczny kształt tego procesu nie został przesądzony, choć wydaje się, iż struktura systemu międzynarodowego coraz bardziej się komplikuje. Kwestią otwartą pozostają spory dotyczące nowego ładu pozimnowojennego – czy jest to okres zaczynający się od upadku ZSRR, od wydarzeń 11 września 2001 roku, czy może wojna rosyjsko-gruzińska w 2008 roku wyznacza nowe ramy kształtowania się starego/nowego „porządku”. Zmiany jakościowe odnoszące się przede wszystkim do nowych warunków interakcji, wśród których odnajdujemy te, które można określić jako integrujące i dezintegrujące, wymuszające tworzenie mechanizmów sterowania rozregulowanym na poziomie globalnym systemem międzynarodowym. Najbardziej spektakularne zmiany generujące nowe jakościowo rodzaje interakcji między uczestnikami stosunków międzynarodowych, a także nowe jakościowo rodzaje

powiązań w systemie międzynarodowym to przede wszystkim współzależność, globalizacja i transgraniczność¹.

Okazuje się, że po doświadczeniach wojny bałkańskiej, w procesie kształtowania ładu europejskiego, największy problem w pozyskiwaniu konsensusu stanowi system wartości poszczególnych aktorów międzynarodowych. Ich znaczące różnice w postrzeganiu świata, jak też odmienne strategie rozwoju państw stanowią zasadniczą przeszkodę w zbudowaniu takiego „porządku”, który byłby zgodny z ich tradycją i oczekiwaniami społeczeństwa. Proces odchodzenia od państw narodowych na rzecz struktur ponadnarodowych przebiega bardzo powoli i nic nie zapowiada, aby w przyszłości państwa narodowe straciły na swym znaczeniu w dziedzinie bezpieczeństwa i polityce zagranicznej.

Transformacja suwerenności państwowej w jej tradycyjnym rozumieniu jest jedną z najważniejszych konsekwencji procesów globalizacyjnych w kontekście przemian środowiska i możliwości działania podmiotów. Stanowi czynnik warunkujący ogólny kształt porządku międzynarodowego, gdyż oznacza istotną zmianę proporcji sił oraz realizacji między państwami a podmiotami pozapaństwowymi wszelkiego rodzaju, np. korporacjami transnarodowymi czy organizacjami pozarządowymi².

Paradoks sytuacji widać w szczególności w jego dwubiegunowej roli. Łatwo zauważyć, że z jednej strony coraz bardziej rozprzestrzeniająca się unifikacja doprowadza do zaniku – wyniszczenia tradycyjnego państwa narodowego, z drugiej zaś – coraz częściej uwidacznia się tęsknota i potrzeba istnienia silnego państwa, gdyż wiele dotychczas pełnionych przez nie ról i zadań jak dotąd nie znalazło adekwatnej rekompensaty³.

Globalizacja w dużym stopniu znosi granice państwa narodowego, z drugiej strony nie jest w stanie stworzyć skutecznych mechanizmów zapewniających stabilność i bezpieczeństwo państw. Jak dotąd tylko państwowa (i międzypaństwowa) regulacja jest w stanie zapewnić bezpieczeństwo samemu procesowi globalizacji⁴.

Dyskusje dotyczące istoty Europy pod względem jej etnicznych, kulturowych i geograficznych granic budzą wiele pytań i kontrowersji. Wynika to z faktu, że europejskiej tożsamości nie można identyfikować jedynie z państwami członkowskimi Unii Europejskiej. Należy w tym przypadku uwzględnić aspiracje Rosji, która zaczyna odgrywać coraz znaczącą rolę nie tylko w relacjach politycznych i gospodarczych, lecz także w dziedzinie bezpieczeństwa europejskiego.

---

¹ T. Łoś-Nowak, *Stosunki międzynarodowe. Teorie – systemy – uczestnicy*, Wydawnictwo UWr, Wrocław 2006, s. 167.

² M. Madej, *Zagrożenia asymetryczne bezpieczeństwa państw obszaru transatlantyckiego*, Wydawnictwo PISM, Warszawa 2007, s. 90.

³ M. Stańczyk-Minkiewicz, *Paradoks unifikacji Europy*, (w:) P. Mickiewicz, H. Wyligała (red.), *Dokąd zmierza Europa*, Wydawnictwo Naukowe Dolnośląskiej Szkoły Wyższej, Wrocław 2009, s. 122.

⁴ W. Wosińska, *Oblicza globalizacji*, Sopot 2008, s. 124.

„Obecność Europy” stała się coraz bardziej widoczna, zarówno w wymiarze materialnym, jak i duchowym. W ciągu ostatnich pięciu wieków mentalność niemal całego świata rozwijała się w cieniu wzorców, wartości i kryteriów utożsamiających się z kulturą europejską. Uwieńczeniem wojskowej i gospodarczej dominacji Europy na świecie była jej niepodważalna pozycja. Wystarczyło być Europejczykiem, aby czuć się wszędzie „panem i władcą”. Dziś jest inaczej. Ostatnie lata stoją pod znakiem coraz bardziej otwarcie i jawnie manifestowanej samoświadomości ludzi, którzy jeszcze pół wieku temu przyklekali przed Europejczykami, a dziś demonstrują coraz szybciej rosnące poczucie własnej wartości i coraz silniej rzucające się w oczy ambicje zdobycia i zachowania niezależnej i mocnej pozycji w nowym, globalizującym się wielokulturowym świecie⁵.

W dziejach Europy zakres i charakter poszczególnych łańdów, począwszy od pokoju westfalskiego w 1648 roku, a skończywszy na systemie nowojorskim z 1945 roku, zawsze był określany przez państwa narodowe. Dopiero zmiany środowiska międzynarodowego, spowodowane rozpadem systemu bipolarnego, uaktywniły aktorów pozapaństwowych.

W literaturze przedmiotu nie odnajdujemy jednolitej i powszechnie akceptowanej klasyfikacji uczestników stosunków międzynarodowych innych niż państwo. Najogólniej można podzielić ich na trzy klasy, a więc na podmioty specyficzne, podmioty pochodne i *in statu nascendi*. Nie są to uczestnicy terytorialnie zorganizowani w takim sensie, jak państwo rozciągające się w granicach uznanych przez społeczność międzynarodową. Łączy je podmiotowość polityczno-międzynarodowa. Oznacza ona:

- zdolność do świadomego działania dla zrealizowania własnych potrzeb i interesów,
- zdolność do kształtowania stosunków międzynarodowych trwale i racjonalnie,
- pewien stopień zorganizowania, bez czego możliwość zaspokajania własnych potrzeb wydaje się ograniczana⁶.

Państwa narodowe, które od najwyżej czterech stuleci odgrywały dominującą rolę w kształtowaniu ładu międzynarodowego, wydają się współcześnie skłonne dzielić władzę z innymi uczestnikami stosunków międzynarodowych. Wielu futurologów przepowiada nawet zmierzch organizmów państwowych. Warto w tym miejscu odnieść się do licznych koncepcji, które w procesie integracji europejskiej odegrały znaczącą rolę. Należy także zauważyć, że proces globalizacji nie doprowadził do unifikacji kulturowej czy w ogóle systemu wartości

---

⁵ R. Kapuściński, *Lapidarium V*, „Czytelnik”, Warszawa 2002, s. 11.

⁶ T. Łoś-Nowak, *Uczestnicy stosunków międzynarodowych*, (w:) T. Łoś-Nowak (red.), *Współczesne stosunki międzynarodowe*, Wydawnictwo UWr, Wrocław 2008, s. 63.

społeczeństw poszczególnych państw. Stosując pewne uproszczenie metodologiczne, można nawet postawić tezę, że to właśnie globalizacja spowodowała „przebudzenie” nacjonalizmu w świecie, czego konsekwencją jest brak stabilności i bezpieczeństwa.

Wizje, które odegrały znaczącą rolę w procesie kształtowania bezpieczeństwa europejskiego

Aby odnieść się do istoty kształtowania bezpieczeństwa europejskiego, należy przywołać te teorie znane w stosunkach międzynarodowych, które odegrały znaczącą rolę w procesie integracji europejskiej. Należą do nich: funkcjonalizm, neofunkcjonalizm, realizm, neorealizm, liberalne podejście międzyrządowe, konstruktywizm, wielopoziomowe zarządzanie, teoria komunikacyjna, teoria zależności wzajemnych, teoria reżimów międzynarodowych, teoria reżimów decyzyjnych, neoinstytucjonalizm (instytucjonalizm racjonalnego wyboru, instytucjonalizm historyczny, instytucjonalizm socjologiczny), federalizm, nowy model zarządzania (*new governance model*), a także fragmentacja. Jak twierdzi Mark A. Pollack, obecnie w badaniach na temat integracji europejskiej dominuje model racjonalistyczny, na który składają się uważane wcześniej za konkurujące ze sobą paradygmat realistyczny, liberalny i instytucjonalizm racjonalnego wyboru, przy czym największym rywalem dla tego modelu jest konstruktywizm⁷.

Spośród wielu kierunków, odnoszących się do procesów integracji regionalnych, co niewątpliwie w przypadku Europy ma istotne znaczenie, najlepiej mogą służyć objaśnieniu tego zjawiska takie teorie, jak: **neoliberalizm, neofunkcjonalizm i konstruktywizm**.

Unia Europejska, która przecież kształtowała się w okresie wojny państw bałkańskich, kiedy dominowały rozwiązania siłowe, a więc dominacja paradygmatu neorealizmu nad neoliberalizmem, od samego początku swego działania zwracała uwagę na czynniki pozamilitarne w rozwiązywaniu konfliktów w Europie.

Warto przypomnieć, że **neoliberalny** instytucjonalizm jako nurt badawczy w nauce o stosunkach międzynarodowych powstał i ugruntował swoją pozycję w dekadzie lat 70. i 80. XX wieku, w wyniku oddziaływania dwóch tendencji rozwojowych w stosunkach międzynarodowych. Pierwsza z nich to doświadczenia integracji europejskiej Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali zapoczątkowane w 1951 roku. Badaczy najbardziej interesowała kwestia politycznych przesłanek integracji w postaci gotowości państw zachodnioeuropejskich do przekazania instytucjom międzynarodowym części decyzji, zastrzeżonych dotąd dla państwa. Drugą stanowiło

---

⁷ M.A. Pollack, *International Relations Theory and European Integration*, “European University Institute Working Paper RSC”, Florence 2000, nr 55.

gwałtowne przyspieszenie w rozwoju współzależności ekonomicznych w latach 60. i 70. XX wieku oraz wzrost znaczenia pozapaństwowych uczestników⁸.

Liberalna wizja stosunków międzynarodowych, zwana też paradygmatem idealistycznym, nawiązuje do poglądów takich myślicieli jak John Locke, Jakub J. Rousseau, Immanuel Kant czy Hugo Grocjusz. Największym orędownikiem poglądów liberalnych był prezydent USA Thomas Woodrow Wilson⁹. Z pewnością neoliberalizm zapożyczył wiele przemyśleń na temat państwa i relacji polityka – gospodarka od XVIII- i XIX-wiecznych ekonomistów, takich jak A. Smith i D. Ricardo, J.S. Mill czy przedstawicielei współczesnej filozofii politycznej i socjologii, jak np. J. Habermas, M. Bernard, B. Barber czy R. Robertson¹⁰.

Świat końca lat 80. i początków 90. XX wieku, kiedy nurt neoliberalny rozwijał się szczególnie dynamicznie, był diametralnie różny od swego westfalskiego pierwowzoru, inny także od zimnowojennego systemu międzynarodowego. Zmianą było przede wszystkim pojawienie się silnego rywala dla państwa, do niedawna niemającego konkurenta w walce o wpływy i źródła władzy. Zmieniły się także wyznaczniki i mierniki potencjału (siła) państwa i źródła jego niezależności w systemie międzynarodowym. Zmienił się także charakter i rodzaje powiązań między państwami i aktorami niesuwerennymi. To zaś wymuszało nowe spojrzenie na strategię polityki zagranicznej i międzynarodowej oraz naturalnie instrumenty polityki zagranicznej. W pluralistycznej interpretacji świata rywalizacja i walka musiały ustępować międzynarodowej współpracy i woli kompromisu, bezpieczeństwo ekonomiczne stawało się ważniejsze od ekonomicznej wegetacji, ład międzynarodowy wymagał elastyczniejszych zabezpieczeń.

Przy pogłębiającej się współzależności i ponadnarodowym charakterze powiązań, wzrastającej roli podmiotów niepaństwowych tracą swą wiarygodność niektóre z tez realistów. Koniecznością stawało się albo ich zrewidowanie, albo zastąpienie innymi, bardziej adekwatnymi do oczekiwań i kondycji współczesnego świata, co czynili zwłaszcza przedstawiciele neorealistycznego nurtu z R. Gilpinem na czele. Nie byli oni świadomi komplikującej się natury współczesnego świata. Jeśli pozostali w sporze z neoliberalną szkołą, to właśnie ze względu na różne

---

⁸ B. Buzan, *Economic Structure and International Security: The Limits of Liberal Case*, „International Organization” 1984, nr 4, s. 597-624.

⁹ Swoje postulaty przebudowy i kształtu stosunków międzynarodowych zawarł w programie zwanym „14 punktów prezydenta Wilsona”. Jego podstawowe założenia można zawrzeć w następujących hasłach: „demokratyzacja stosunków międzynarodowych”, „wolność w przepływie ludzi i idei”, „prawo narodów do samostanowienia”, „utworzenie organizacji międzynarodowej”, „liberalizm gospodarczy i handlowy”, „poszanowanie prawa międzynarodowego i norm, którymi rządzi się społeczność międzynarodowa”, „pokojowe formy rozwiązywania sporów międzynarodowych”. Por. S. Żukowski, *Praktyczne implikacje teoretycznych założeń wiecznego pokoju Immanuela Kanta w dobie globalizacji*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2008, s. 9.

¹⁰ Zob. R. Robertson, *Globalization. Social Theory and Global Culture*, London 1992, s. 15-31.